

Remissvar

S2020/09872

Utbetalning av ersättning för personlig
assistans endast vid tillstånd

Innehåll

Innehåll	2
Kommentarer	3
Sammanfattning	3
Författningsförslag	3
Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	3
Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	4
Förslag till förordning om ändring i förordning (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade	4
Utbetalning endast vid tillstånd	4
Bakgrund till förslaget	4
Gällande rätt	4
Utbetalning ska inte ske om tillstånd saknas	4
Försummad anmälningsplikt ska inte leda till nekad utbetalning	4
IVO ska underrätta Försäkringskassan och berörda kommuner om ett tillstånd återkallas	4
IVO ska ha rätt att begära information från tillståndshavare	5
Försäkringskassan och kommuner ska anmäla verksamheter utan tillstånd	5
Assistansberättigade och anordnare ska få stöd i att utforma avtal om personlig assistans	5
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	6
Konsekvenser	6
Konsekvenser för den assistansberättigade	6
Konsekvenser för jämställdheten	6
Konsekvenser för barn	6
Konsekvenser för personliga assistenter	7
Konsekvenser för staten	7
Konsekvenser för Försäkringskassan	7
Konsekvenser för IVO	7
Konsekvenser för kommunerna	7
Konsekvenser för företagen	8
Författningskommentar	8
Slutord	8

Kommentarer

Följande kommentarer är uppdelade efter de kapitel som finns i promemorian. Samtliga kapitel kommenteras inte. Avslutningsvis finns ett slutord med generella synpunkter och tankar kring promemorians innehåll.

1. Sammanfattning

Ingen kommentar.

2. Författningsförslag

2.1. Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Det är, för Förbundet Unga Rörelsehindrade (härefter även benämnt enbart ”förbundet”), vars medlemmar i stor utsträckning är beroende av insatser enligt LSS¹ (och/eller SoL²) för att kunna leva sina liv som de önskar och i vissa fall överleva, självklart att den anordnare som inte har ett (giltigt) tillstånd, inte heller ska ha rätt att erhålla ekonomiskt stöd från samhället för att bedriva verksamhet.

Förbundets förhoppning är samtidigt, naturligtvis, att ingen oskyldig, såsom en ovetande assistansanvändare med laglig rätt att ta emot stöd enligt LSS, ska drabbas vid en eventuell ändring av stödet till den anordnare som hen anlitar. Detsamma gäller de fall där det finns skäl att tro att eventuella felaktigheter är av ett sådant slag att det rör sig om enskilda händelser som inte förväntas inträffa igen och fall där anordnaren, som förslaget lyder, ”har haft tillstånd under avtalstiden och assistansen har utförts innan den assistansberättigade har underrättats om att tillståndet har upphört att gälla”.

De två föreslagna undantagen i 51 kap., 16 a § SFB³ är därmed välkomna och i linje med detta finns det inte heller några skäl till att motsätta sig det föreslagna tillägget till 110 kap., 42 a § SFB.

¹ Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

² Socialtjänstlag (2001:453)

³ Socialförsäkringsbalk (2010:110)

2.2. Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Även de föreslagna tilläggen till 9 d, 15 och 26 c §§ LSS får bedömas som rimliga.

Förbundet vill dock även här trycka på vikten av att inga oskyldiga assistansanvändare ska drabbas i de fall en verksamhet har misskött sig så till den grad att tillståndet dragits tillbaka, liksom att den information som begärs ut inte riskerar att röja integritetskänslig information på individnivå.

2.3. Förslag till förordning om ändring i förordning (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Det är av stor vikt att berörda myndigheter, huvudmän och utförare av insatser har en god kommunikation sinsemellan.

Därför tillstyrker förbundet utredningens föreslagna ändring i förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

3. Utbetalning endast vid tillstånd

3.1. Bakgrund till förslaget

Ingen kommentar.

3.2. Gällande rätt

Ingen kommentar.

3.3. Utbetalning ska inte ske om tillstånd saknas

Se kommentar under rubrik 3.7.

3.4. Försummad anmälningsplikt ska inte leda till nekad utbetalning

Se kommentar under rubrik 3.7.

3.5. IVO ska underrätta Försäkringskassan och berörda kommuner om ett tillstånd återkallas

Se kommentar under rubrik 3.7.

3.6. IVO ska ha rätt att begära information från tillståndshavare

Se kommentar under rubrik 3.7.

3.7. Försäkringskassan och kommuner ska anmäla verksamheter utan tillstånd

De förslag som läggs fram under rubrikerna 3.3–3.7 är till synes utformade med assistansanvändaren och dennes rättigheter i centrum, vilket är grundläggande och absolut nödvändigt för att LSS och personlig assistans i annan form ska kunna fungera över huvud taget; för den som använder en insats, dennes anhöriga och den som arbetar inom området.

Alltför ofta har dessa grupper hamnat i skottgluggen i diverse utredningar och reportage, med samhällspolitiska debatter och diskussioner på ledarsidor, i talarstolar och vid köksbord som följd, vilket har skapat misstro till och skadat förtroendet för nämnda grupper, trots att antalet individer som begått brott är försvinnande litet. Att istället sätta ljuset på områden inom assistansen där brott och oegentligheter de facto begås och existerar kan förhoppningsvis ge en mer rättvisande bild av området och ge assistansanvändare, deras anhöriga, eventuella företrädare och anställda större och bättre möjligheter att välja seriösa anordnare som utförare och arbetsgivare.

Om det samtidigt blir enklare och mer transparent för olika berörda myndigheter att samarbeta sinsemellan, kan dessa åtgärder sammantaget förväntas leda till en mer seriös och rättssäker assistansbransch på det stora hela.

3.8. Assistansberättigade och anordnare ska få stöd i att utforma avtal om personlig assistans

Det förslag som läggs fram av utredningen på denna punkt lämnar inte mycket att önska från förbundets håll och tycks inte innebära några omfattande förändringar jämfört med hur processen ser ut hos seriösa anordnare redan i dagsläget.

Förbundet tillstyrker därför förslaget, med förbehållet att det inte får leda till att de avtal och de frågor som tas fram av myndigheterna leder till minskad flexibilitet i de insatser som den assistansberättigade har rätt till eller begränsar dennes självbestämmande och frihet på annat sätt. Att sätta vissa allmänna ramar runt insatsen är alltså ingenting att invända mot, så länge de är någorlunda töjbara för att kunna följa skiftningar i den assistansberättigades behov och önskemål.

4. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förbundet Unga Rörelsehindrade har inget att invända mot förslaget om ett ikraftträdande per den 1 november 2021 men vill även här trycka på att det inte får skapa alltför stora skillnader mellan den som får assistans eller andra insatser enligt nu gällande bestämmelser och den som får insatser i enlighet med de föreslagna ändringarna. Detta i synnerhet när det föreslagna datumet för införandet ligger relativt nära i tid.

Det är välkommet att ändringarna inte föreslås att gälla retroaktivt, eftersom det hade riskerat att skapa olägenhet för den som redan mottagit insatser som utförts i strid med den föreslagna, kommande lydelsen.

5. Konsekvenser

5.1. Konsekvenser för den assistansberättigade

Förbundet har ingenting att tillägga utöver tidigare kommentarer i detta dokument.

5.2. Konsekvenser för jämställdheten

Ingen kommentar.

5.3. Konsekvenser för barn

Förbundet har inga synpunkter på utredningens konsekvensanalys.

Det bör dock påpekas och påminnas om att det idag finns alltför många fall där det är svårt för barn att ens bli beviljade assistans och andra insatser enligt LSS. Inte sällan görs detta med hänvisning till det så kallade föräldraansvaret, ett grundproblem inom LSS som behöver

undandröjas för att vissa personer ens ska ha möjlighet att omfattas av denna utredning och dess förslag.

5.4. Konsekvenser för personliga assistenter

Den som arbetar som personlig assistent och tar sitt arbete på allvar måste känna sig trygg med att arbetsgivaren är seriös och gör rätt för sig i sin roll.

Förbundet har därför inget att tillföra utöver tidigare kommentarer och hoppas att utredningens bedömning är korrekt.

5.5. Konsekvenser för staten

Ingen kommentar.

5.6. Konsekvenser för Försäkringskassan

Ingen kommentar.

5.7. Konsekvenser för IVO

Ingen kommentar.

5.8. Konsekvenser för kommunerna

Förbundet har ingenting att invända mot eller tillföra utredningens bedömning av påverkan på kommunerna.

Det bör dock nämnas att kommuner (i vissa kommuners fall stadsdelar) inte sällan skiljer sig åt i bedömningen av rätten till personlig assistans och att handläggningstiden kan vara uppseendeväckande lång. Detta bör tas med i beräkningarna när kommunerna föreslås åläggas ett utökat ansvar att informera och eventuellt bistå assistansberättigade när en anordnare fråntas sitt tillstånd att verka, så att ingen assistansberättigad hamnar ”mellan stolarna” under tiden denne ställer om sin assistans.

5.9. Konsekvenser för företagen

Förbundet tar ingen ställning till hur de aktörer som anordnar, utför och administrerar personlig assistans och andra insatser inom LSS och SoL ska bedrivas, sett till driftsform, men ser stora fördelar för den assistansberättigade med den valfrihet som genomsyrar branschen. Det är dock nödvändigt att aktörerna håller hög kvalitet och är seriösa för att såväl assistansberättigade som deras assistenter och berörda myndigheter ska kunna lita på att allt står rätt till.

Förslaget begränsar valfriheten för den assistansberättigade marginellt men ökar samtidigt tryggheten och seriositeten, vilket förbundet hoppas kan leda till ett större förtroende för hela den personliga assistansen, såväl hos direkt berörda som hos allmänheten och beslutsfattarna i politik- och myndighets-Sverige. Leder det dessutom till ett bättre och utökat samarbete mellan assistansberättigade och deras anordnare är detta en välkommen ”bonus” som kan leda till en bättre insats för många.

6. Författningskommentar

Ingen kommentar.

Slutord

Som det vid det här laget nog inte har gått någon inom Sveriges förvaltnings- och socialpolitiska sfär förbi är den personliga assistansen en av hjärtefrågorna för Förbundet Unga Rörelsehindrades medlemmar och förtroendevalda. Under många år har kampen för ett tryggt, öppet och inkluderande samhälle i Sverige kretsat just kring denna fråga, som konkret kan sammanfattas som ”vem har rätt till att bli inkluderad och vem har möjlighet att ta vara på den rättigheten?”.

Den utredning som detta remissvar behandlar tycks vara ett litet steg på vägen bort från det misstänkliggörande som vi berörda har upplevt under många år, när det kommer till rätten att ”leva som Svensson”, som LSS ibland utläses som. Att nu tydliggöra systemet gällande utbetalning av assistansersättning och utformandet av tydliga avtal kring utförandet av olika insatser, lägger på tydligare sätt än tidigare ansvaret för att saker och ting går rätt till där det hör hemma: hos assistansanordnarna och de ansvariga myndigheterna.

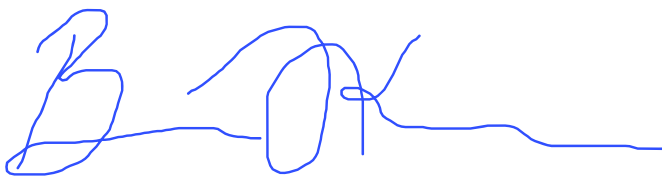
Avslutningsvis vill undertecknad trycka på att det är Förbundet Unga Rörelsehindrades mening och förhoppning att ingen assistansanvändare som har laglig rätt att ta emot stöd enligt LSS eller SoL ska hamna i kläm mellan olika instanser vid en eventuell ändring av stödet till den anordnare som hen anlitar, så länge hen själv inte medvetet har varit delaktig i en olaglig handling.

Dessutom vill jag lyfta det krav som förbundet har gällande LSS, nämligen att det delade huvudmannskapet mellan kommunerna (eller stadsdelarna) och staten (Försäkringskassan) ska avskaffas, precis som den så kallade LSS-utredningen⁴ föreslår, till förmån för ett enskilt, statligt huvudmannskap. Detta för att garantera en jämlik bedömning av en sökandes behov av olika stöd- och omsorgsinsatser inom LSS, oaktat bostadsort, ekonomiska resurser inom kommunen eller stadsdelen och liknande faktorer.

Inför valet 2018 föreslog socialminister Lena Hallengren införandet av en ”lex Nora”, en lag som skulle förhindra att personer som lever med kommunala assistansbeslut frånges sina insatser eller fick dem förändrade vid en flytt till en annan kommun. Om ett förstatligande av assistansen inte kommer till stånd i linje med funktionshinderrörelsens och LSS-utredningens gemensamma vilja, är det vår förhoppning att åtminstone statsrådets löfte blir verklighet.

Farsta den 31 mars 2021

för Förbundet Unga Rörelsehindrade, på förbundsstyrelsens uppdrag, med stöd av Nätverket Unga för tillgänglighet,

Björn Häll Kellerman
Tillförordnad förbundsordförande
Förbundet Unga Rörelsehindrade

⁴ Översyn av insatser enligt LSS (SOU 2018:88)